

системи України. Це вимагає комплексного підходу, що включає як законодавчі зміни, так і заходи щодо підвищення правової культури громадян. Такі дії сприятимуть створенню ефективної та справедливої судової системи, яка користується повагою і довірою з боку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Теремецький В.І., Старовойтова С.М., Гуц Н.Г. Особливості притягнення до відповідальності за неповагу до суду в окремих країнах світу. Наше право. 2021. № 1. С. 145–150.
2. Старовойтова С. М. Адміністративна відповідальність за прояв неповаги до суду в Україні: дис. ... канд. юрид наук, спец.: 12.00.07. Суми, 2021. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/85457/5/diss_Starovoitova.pdf
3. Нікітін В.В. Адміністративна відповідальність за прояв неповаги до суду як засіб забезпечення незалежності суддів. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 2. С. 702–205.
4. Верховний Суд. Стан здійснення правосуддя у кримінальних провадженнях та справах про адміністративні правопорушення судами загальної юрисдикції у 2022 році. 2022. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/ogliady/Stan_Pravosuddya_Criminal_2022.pdf
5. Соловійова О. М. Проблемні питання адміністративної відповідальності за прояв неповаги до суду. Слово Національної школи суддів України. 2019. № 4 (29). С. 17-30. DOI: 10.37566/2707-6849-2019-4(29)-2.
6. Коломоєць Т., Калашник Ю. Проблеми та перспективи удосконалення відповідальності за прояв неповаги до суду. Слово Національної школи суддів України. 2013. № 2 (3). С. 73-82. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/cln_2013_2_11.pdf

Телефанко Б. М.

кандидат юридичних наук, професор
Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С.З. Гжицького
e-mail: telefbm@i.ua

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Війна кардинально змінила життя кожного українця, а разом з тим – і всі сфери суспільного життя. Не минули ці зміни і кримінальне право. Ані

суди, ані правоохоронні органи не були готові до роботи в таких умовах, більше того, саме законодавство не дозволяло налагодити оптимальну роботу в умовах складних воєнних реалій [1]. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку є особливо небезпечні для всього людства, тому що вони підривають основи міжнародних відносин і здатні знищити саме людство. У Конституції України закріплено, що головним обов'язком держави є утвердження прав і свобод людини, права на ефективні засоби правового захисту, адже людина – найвища соціальна цінність. Зокрема, право на життя накладає на держави, особливо під час воєнного стану, процедурне зобов'язання проводити ефективне розслідування незаконних або підозрілих смертей, які настають у межах їхньої юрисдикції. Крім того, згідно з нормами та принципами звичаєвого права міжнародного гуманітарного права (МГП), серйозні порушення МГП, вчинені під час міжнародних або не міжнародних збройних конфліктів, є воєнними злочинами.

Специфіка воєнних злочинів визначається не лише посяганням на суспільні відносини у сфері забезпечення миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, а й заподіянням шкоди суспільним відносинам в інших сферах – охорони здоров'я, честі та гідності особи, власності тощо [2, с.742]. Відповідні положення містяться в кількох міжнародних документах з прав людини: Загальна декларація прав людини 1948 року, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 року, Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження та покарання 1984 року і Міжнародна конвенція про захист усіх осіб від насильницьких зникнень 2006 року, а також у низці регіональних договорів, як-от Європейська конвенція з прав людини 1950 року.

2 квітня 2024 року в Гаазі (Нідерланди) в межах міністерської конференції «Відновлення справедливості для України» в присутності

Генерального секретаря Ради Європи Марії Пейчинович-Бурич, керівників міжнародних організацій, міністрів та високопосадовців з понад 60 держав, оголошено про технічний запуск міжнародного Реєстру збитків та початок прийому заяв постраждалих від збройної агресії російської федерації. Як зазначається, міжнародний Реєстр буде приймати заяви від постраждалих фізичних, юридичних осіб, держави Україна по 40 категоріях. Категорії заяв включають: втрату життя, катування та сексуальне насильство, а також тілесні ушкодження, примусове переміщення та примусове переселення осіб, втрату майна та доходу, інші форми економічних збитків, пошкодження критичної інфраструктури та інших державних об'єктів, збитки, завдані історико-культурній спадщині, збитки навколишньому середовищу та інші категорії, визначені Радою Реєстру [3]. У конфліктах по всьому світу сексуальне насильство використовувалося як «навмисна стратегія». Це пояснюється тим, що це «безкоштовно» злочинці знають, що безкарність є нормою, а справедливість і відповідальність є рідкісним винятком. Це один із методів геноциду проти українців. І це має почути світове співтовариство.

Міжнародний Кримінальний Суд обрав кілька основних напрямів злочинів, на яких зосереджує свою увагу: сексуально обумовлене насильство, обстріл цивільної енергетичної інфраструктури та злочини щодо дітей. Хоча необхідно довести Міжнародному Кримінальному Суду, що в Україні набагато ширші категорії злочинів, наприклад, викрадення, катування людей, і що ними також варто займатися. Основне – це індивідуальна кримінальна відповідальність. Головним органом у процесі обвинувачення в Україні є Офіс генерального прокурора. Його завдання – збирати і групувати докази воєнних злочинів Росії проти України. Для документування є методологія, де вказані обов'язкові умови перевірки інформації, а для документаторів створено етичний кодекс, якого треба дотримуватись для того, щоб інформацію прийняли в суді. Документатори

не мають впливати на відповіді свідків. Вони не можуть ставити питань, які передбачають відповідь «так» або «ні». Опитують кожного окремо, записуючи розмову на аудіо. Згідно даних Офісу Генерального прокурора України в Україні задокументовано 129 тисяч злочинів Росії проти України.

Як висновок, необхідно сказати, що воєнні злочини належать до сфери міжнародного гуманітарного права. Їх перелік вказаний у ст. 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду, а також у Женевських конвенціях, додаткових протоколах до них. Згідно з ч. 5 ст. 49 та ч.6. ст. 80 Кримінального кодексу України давність не застосовується у разі вчинення кримінальних правопорушень проти миру та безпеки людства.

Список використаних джерел:

1. Іван Цермолонський. Кримінальні провадження в умовах воєнного стану. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta-proces/kriminalni-provadhennya-v-umovah-voennogo-stanu.html>(дата звернення 04 квітня 2024 р.).
2. Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського .[2-ге вид.] К.: «ВД «Дакор», 2013. 786 с.
3. Міжнародний Реєстр збитків оголосив про початок прийому заяв: деталі. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/mizhnarodniy-reestr-zbitkiv-ogolosiv-pro-pochatok-priyomu-zayav-detali.html> (дата звернення 04 квітня 2024 р.).